

Біліченко Валерій Віталійович
ст. викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Становлення незалежної правової держави Україна відбувається у вкрай складних економічних та криміногенних умовах, які характеризуються різким падінням виробництва, безробіттям, ростом корупції, організованої та професійної злочинності. В соціально-економічних і політичних умовах, які склалися на сучасному етапі, ще більше зростає значення ефективності діяльності правоохоронних органів, особливо Національної поліції як одного з інститутів, який уповноважений на боротьбу зі злочинністю у всіх сферах її прояву.

Протидія злочинності є одним із головних напрямків діяльності будь-якої держави. За сучасних умов злочинні прояви створюють реальну загрозу демократичному розвитку та національній безпеці України. Кримінальні елементи все частіше використовують новітні технології в злочинній діяльності, вигадують нові плани та схеми злочинів, у той час як засоби та методи боротьби зі злочинністю не змінювались десятиріччями і, зазвичай, добре відомі кримінальним елементам. Відсутність єдиної національної концепції протидії злочинам, неузгодженість загальнодержавних, регіональних, галузевих цільових програм соціальної профілактики за відповідними напрямками не сприяє зниженню рівня злочинності в країні. Боротьба зі злочинністю давно перетворилася на глобальну світову проблему, яка набула не лише національного, а й міжнародного характеру [1, с. 7].

Актуальність дослідження в цій сфері обумовлена тим, що протягом останніх років в Україні та в усьому світі спостерігається тенденція до зростання рівня злочинності та брак заходів соціально-правового контролю над зростаючою криміналізацією суспільних відносин. В Україні присутня ціла низка актуальних проблем, які сприяють підвищенню рівня злочинності. По-перше, відсутня схвалена на державному рівні концепція боротьби зі злочинністю. По-друге, триває реформування правоохоронних органів та розбудова національного законодавства. По-третє, залишається низькою дисципліна суспільства та відсутня довіра до поліції – центрального правоохоронного органу [2, с. 24-29] тощо.

У зв'язку з тим, що протидія злочинності у розвинутих країнах світу надається важливе значення, виникає необхідність впровадження їх позитивного досвіду і в Україні. Так, для США характерними є позитивні напрацювання боротьби зі злочинністю в загальнонаціональному плануванні, а для Японії – на місцевому рівні. Зокрема, у 1970 р. Конгрес США прийняв Закон про контроль за організованою злочинністю, який передбачає низку законодавчих і профілактичних заходів щодо запобігання злочинам, які підлягають федеральній юрисдикції. У США також розширюється залучення громадян у

профілактичну роботу, де існує інститут добровільних помічників поліції.

Низька криміналізація японського суспільства пояснюється активною підтримкою поліції у запобіганні злочинам, високою дисципліною суспільства. Система профілактики в Японії зорієнтована на місцеві програми запобігання злочинам, містить як заходи кримінологічного вивчення стану злочинності, так і конкретні заходи запобігання злочинам. Функції ранньої профілактики здійснюють спеціальні органи реабілітаційної допомоги, в яких працюють добровільні та штатні працівники. Активно використовуються муніципальні програми, в яких бере участь населення районів. В Японії також діє асоціація профілактики злочинів – громадсько-державна організація, що функціонує на різних рівнях при кожному відділенні поліції, а її нижчими ланками є пункти запобігання злочинам, які працюють у контакті з квартальними комітетами самоврядування. Запобіганням злочинам неповнолітніх займається асоціація та її структурні підрозділи в усіх префектурах.

У Франції у 1983 р. створено Національну раду із запобігання злочинам, до якої увійшли члени парламенту, мери міст, міністри, експерти, представники бізнесових структур. Головою Національної ради із запобігання злочинам є прем'єр-міністр країни. Рада вирішує такі завдання: фінансує програми запобігання злочинам; інформує громадськість про стан справ зі злочинністю; розробляє національну політику у сфері боротьби зі злочинністю, стимулює державні антикримінальні ініціативи, координує взаємодію між місцевими органами влади, громадськими організаціями і приватним сектором.

У Великій Британії з 1966 р. працює Постійна конференція з профілактики злочинів, до якої входять представники Конфедерації британських промисловців, Торговельної палати, профспілок й Асоціації старших офіцерів поліції. У складі цієї організації діють робочі групи, які спеціалізуються на запобіганні грабежам та розбійним нападам. Значним досягненням системи профілактики злочинів розвинутих іноземних країн слід визнати її ґрунтовне правове забезпечення. Урядові програми містять визначення напрямів соціологічних досліджень, розробку їхніх методик, підготовку персоналу, фінансування, організацію і реалізацію превентивних заходів з акцентом на ранню профілактику. Програми часто передбачають систему заходів спеціально-кримінологічної превенції, які належать до сфери кримінального, процесуального і пенітенціарного права [3, с. 9].

Характерною рисою у боротьбі зі злочинністю у США в останні десятиліття є прагнення до централізованого планування і координації даної сфери діяльності, створення для цього спеціальних органів і наділення їх досить широкими повноваженнями [4, с. 132]. У багатьох країнах світу створено аналогічні органи, які систематично аналізують стан справ у сфері запобігання злочинності й дають належні рекомендації урядовим структурам для прийняття відповідних рішень.

Враховуючи та аналізуючи викладене, слід погодитись із пропозицією про створення в Україні спеціального державного органу, основними завданнями якого повинні бути:

1) визначення основних напрямків державної політики у сфері запобігання злочинності;

- 2) проведення загальнонаціональних досліджень щодо рівня латентної злочинності;
- 3) аналіз проявів міжнародної та транснаціональної злочинності;
- 4) координація діяльності державних структур та правоохоронних органів з питань реалізації заходів запобігання злочинності;
- 5) узагальнення практики протидії злочинності; організація міжнародного співробітництва щодо запобігання злочинності тощо.

З огляду на прорахунки минулих років цей орган доцільно наділити відповідним організаційно-владним статусом і правом видавати обов'язкові для виконання рішення, розпоряджатися матеріально-технічними й фінансовими ресурсами з метою забезпечення єдності кримінологічної політики у масштабах держави [5]. Проте за відсутності подібних державних структур запобігання злочинності в Україні певною мірою має сприяти вивчення превентивної діяльності правоохоронних структур інших країн світу і запозичення їх позитивного досвіду та проведення компанії призначеної для підвищення рівня довіри населення до поліції. Можна з упевненістю сказати, що це є нагальною потребою для України, яка прагне стати повноправним членом Європейського Союзу.

1. Вербенський М.Г. Транснаціональна злочинність : монографія / М.Г. Вербенський. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2009. – 356 с.

2. Куц В.Н. Роль кодифікації уголовного законодавства України в сближенні європейських законодавчих систем / В.Н. Куц // Вісник Національного у-ту внутр. справ. – Х., 2000. – Вип. 12, ч. 2. – С. 24-29.

3. Князев В.В. Преступность за рубежом (1990-2002 гг.) : пособие / Князев В.В., Верещагин В.А., Жмыхов А.А. ; под общей ред. канд. юрид. наук Н.И. Сазоновой. – М. : ВНИИ МВД России, 2004. – 102 с.

4. Воронин Ю.А. Система борьбы с преступностью в США / Ю.А. Воронин. – Свердловск : Изд-во Уральского университета, 1990. – 100 с.

5. Кальман А. Что противопоставит преступности? / А. Кальман // Зеркало недели. – 2009. – № 8.

Sergio Castagnetti
professor of roman law
Napoli universytet Federico 2

Liliya Mezhevskya
lecturer of civil law
and procedure department
of the Dnipropetrovsk State
University of Internal Affairs

COUNTERING THE ILLEGAL MIGRATION TO THE EU

Migration crisis that affected the Member States of the European Union in 2015 was not such a surprise as it seems at first glance. This is evidenced by conferences and summits held in advance amidst the EU Member States, which included the ef-